

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

А.В. Макоўчык

«18» _____ 2022 г.

Рэгістрацыйны № УД-27-3-24-2022 /вуч.

МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
1-01 02 01 Пачатковая адукацыя

2022 г.

Вучэбная праграма распрацавана на аснове Адукацыйнага стандарту Рэспублікі Беларусь «Вышэйшая адукацыя. Першая ступень» АСВА 1-01 02 01-2021, вучэбнага плана ўстанова вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-01 02 01 «Пачатковая адукацыя», тыпавай вучэбнай праграмы «Методыка выкладання беларускай мовы» (рэгістрацыйны нумар _____), зацверджанай _____

СКЛАДАЛЬНИК:

В.І. Свірыдзенка, дацэнт кафедры беларускага і рускага мовазнаўства ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», кандыдат педагагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Т.Р. Трафімовіч, прафесар кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», доктар філалагічных навук, прафесар;

А.В. Вернікоўская, дацэнт кафедры славянскіх моў установа адукацыі «Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт», кандыдат педагагічных навук, дацэнт

УЗГОДНЕНА

Дырэктар дзяржаўнай установа адукацыі «Пачатковая школа № 103 г. Мінска»
_____ М.А. Макарэвіч
«28» чэрвеня 2022 г.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай беларускага і рускага мовазнаўства
праатакол № 1 ад «29» жніўня 2022 г.

Загадчык кафедры

_____ А.С. Васілеўская

Навукова-метадычным саветам установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»
праатакол № 1 ад «18» 10 2022 г.

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных матэрыялаў дзейным патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела

_____ Я.В. Ціханавя

Дырэктар бібліятэкі

_____ Н.П. Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне «Методыка выкладання беларускай мовы» для ўстаноў вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь распрацавана ў адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі I ступені па спецыяльнасці 1-01 02 01 «Пачатковая адукацыя».

Актуальнасць вывучэння дысцыпліны вызначаецца тым, што моўнай адукацыі належыць важнае месца ў гуманітарным развіцці асобы, якое з'яўляецца прыярытэтнай задачай сучаснай школы. Навучанне беларускай мове ў Рэспубліцы Беларусь характарызуецца камунікатыўнай накіраванасцю, якая забяспечвае развіццё ў навучэнцаў гатоўнасці да эфектыўных маўленчых зносін у розных сферах дзейнасці. Менавіта таму пры падрыхтоўцы будучага настаўніка пачатковых класаў важна ўзброіць яго ведамі і ўменнямі, неабходнымі для фарміравання ў навучэнцаў базавых моўных ведаў, эмацыянальна-каштоўнасных адносін да беларускай мовы, маўленча-камунікатыўных і агульнавучэбных уменняў і навыкаў, пазнаваўчага інтарэсу, маральна-этычных якасцей, звязаных з захаваннем правіл і прынцыпаў зносін.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – садзейнічаць набыццю студэнтамі тэарэтычных ведаў і практычных уменняў арганізацыі працэсу моўнай адукацыі на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі, кіравання пазнавальнай і камунікатыўнай дзейнасцю навучэнцаў на ўроках беларускай мовы.

Задачы дысцыпліны:

дапамагчы студэнтам засвоіць навукова-метадычныя веды аб накіраванасці, логіцы, структуры і змесце курса беларускай мовы на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі;

сфарміраваць у студэнтаў прафесійна-метадычныя ўменні ў арганізацыі працэсу моўнай адукацыі: дапамагчы будучым настаўнікам усвядоміць мэту моўнай адукацыі; пазнаёміць з вучэбнымі праграмамі, вучэбнымі дапаможнікамі па беларускай мове; навучыць планаваць і арганізоўваць адукацыйны працэс, праводзіць розныя віды навучальных і кантрольных прац, весці апытанне; аб'ектыўна ацэньваць веды, уменні і навыкі навучэнцаў; правільна выкарыстоўваць нагляднасць і ТСН на ўроках беларускай мовы;

сфарміраваць прафесійныя ўменні настаўніка, здольнага забяспечыць навучэнцу паўнацэнную моўную адукацыю і маўленчае развіццё;

выхоўваць маральныя і прафесійна-значымыя якасці будучых педагогаў; стымуляваць творчыя пошукі студэнтаў, развіваць іх навукова-даследчыя здольнасці; удасканалюваць навыкі самастойнай работы з навукова-метадычнай літаратурай.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста адпаведнага профілю, сувязі з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі

Вучэбная дысцыпліна «Методыка выкладання беларускай мовы» з'яўляецца дысцыплінай дзяржаўнага кампанента, уваходзіць у модуль «Методыка філалагічнай адукацыі малодшых школьнікаў» і звязана з такімі вучэбнымі дысцыплінамі, як «Беларуская мова», «Методыка развіцця маўлення», «Методыка выкладання рускай мовы», «Методыка выкладання літаратурнага чытання», «Методыка навучання грамаце і каліграфія».

Патрабаванні да асваення вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з адукацыйнымі стандартамі

Згодна з адукацыйнымі стандартамі вышэйшай адукацыі I ступені і тыповымі вучэбнымі планами па спецыяльнасці 1-01 02 01 «Пачатковая адукацыя» вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Методыка выкладання беларускай мовы» накіравана на фарміраванне ў студэнтаў **універсальнай кампетэнцыі (УК-6)**: ажыццяўляць прафесійную дзейнасць ва ўмовах абнаўлення яе мэт, зместу, змены тэхналогій, вызначаць метады рашэння прафесійных задач, ацэньваць іх эфектыўнасць і якасць; **базавых прафесійных кампетэнцый (БПК-1, 5)**: праектаваць працэс навучання, ставіць адукацыйныя мэты, адбіраць змест вучэбнага матэрыялу, метады і тэхналогіі на аснове сістэмы ведаў у галіне тэорыі і метадыкі педагагічнай дзейнасці; ажыццяўляць адбор зместу, форм, метадаў і сродкаў навучання і выхавання, прымяняць іх у адукацыйным працэсе з улікам узроставых і псіхалагічных асаблівасцей навучэнцаў.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен

ведаць:

навукова-метадычныя асновы выкладання беларускай мовы ў пачатковых класах;

змест і патрабаванні праграмы па беларускай мове для I ступені агульнай сярэдняй адукацыі;

асаблівасці пабудовы курса беларускай мовы ва ўстановах адукацыі з рускай мовай навучання і выхавання;

метады і прыёмы навучання мове;

асаблівасці прымянення электронных сродкаў у працэсе моўнай адукацыі;

методыку вывучэння кожнага з раздзелаў курса беларускай мовы ў пачатковых класах;

умець:

планаваць вучэбную работу на ўроках беларускай мовы ў пачатковых класах;

рэалізоўваць пазнавальныя, развіцёвыя і выхаваўчыя задачы на ўроках беларускай мовы;

праводзіць аналіз дыдактычнага моўнага матэрыялу і выкарыстоўваць яго ў розных відах вучэбнай дзейнасці;

спалучаць работу па засваенні вучнямі норм і законаў беларускай мовы з фарміраваннем лінгвакультуралагічных уяўленняў і ведаў, камунікатыўных уменняў і навыкаў, належных маўленчых паводзін;

прымяняць разнастайныя метады і прыёмы навучання мове;

выкарыстоўваць электронныя сродкі навучання ў працэсе моўнай адукацыі;

выяўляць, класіфікаваць і папярэджваць моўныя і маўленчыя памылкі рознага характару ў вусных выказваннях і пісьмовых працах навучэнцаў пачатковых класаў;

валодаць:

навыкамі падрыхтоўкі і правядзення ўрокаў беларускай мовы розных тыпаў;

метадамі і прыёмамі арганізацыі пазнавальнай дзейнасці навучэнцаў;

інфармацыйна-камунікацыйнымі тэхналогіямі, якія забяспечваюць сучасны ўзровень моўнай адукацыі;

навыкамі ажыццяўлення кантрольна-ацэначнай дзейнасці ў працэсе навучання беларуска мове.

У межах адукацыйнага працэсу па дадзенай вучэбнай дысцыпліне студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны, выхаваць любоў і павагу да роднага слова, духоўнай і інтэлектуальнай спадчыны беларускага народа, пачуццё нацыянальнай самапавагі і самаідэнтыфікацыі.

Агульная колькасць гадзін і колькасць аўдыторных гадзін, што адводзяцца на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з тыпавым вучэбным планам

На вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Методыка выкладання беларускай мовы» адведзена ўсяго 100 гадзін, з іх 54 аўдыторныя:

для дзённай формы атрымання адукацыі:

у 5 семестры 16 гадзін – лекцыі, з іх 2 гадзіны КСР, 32 гадзіны – практычныя заняткі, з іх 6 гадзін КСР, 6 гадзін – лабараторныя заняткі, 46 гадзін – самастойная работа; форма кантролю – экзамен у 5 семестры;

для завочнай формы атрымання адукацыі:

у 5 семестры 4 гадзіны – лекцыі, 8 гадзін – практычныя заняткі, 2 гадзіны – лабараторныя заняткі; форма кантролю – экзамен у 6 семестры;

для завочнай скарочанай формы атрымання адукацыі:

у 3 семестры 4 гадзіны – лекцыі, 4 гадзіны – практычныя заняткі, 2 гадзіны – лабараторныя заняткі; форма кантролю – экзамен у 4 семестры.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

РАЗДЗЕЛ 1. АГУЛЬНЫЯ ПЫТАННІ МЕТОДЫКІ ВЫКЛАДАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

1.1. Методыка выкладання беларускай мовы як навука

Метадалагічныя асновы методыкі выкладання беларускай мовы: сувязь яе з філасофіяй, логікай, мовазнаўствам, псіхалогіяй, педагогікай; сучасныя тэарэтычныя падыходы (сістэмна-функцыянальны, камунікатыўна-дзеясны, лінгвакультуралагічны, асобасна арыентаваны, кампетэнтнасны). Прадмет, задачы, структура курса методыкі выкладання беларускай мовы ў пачатковых класах. Сістэма паняццяў і катэгорый лінгваметодыкі. Структура і метады лінгваметадычнага даследавання.

1.2. Станаўленне і развіццё методыкі выкладання беларускай мовы

Гістарычныя этапы развіцця методыкі выкладання беларускай мовы: перыяд станаўлення (1920–1930-я гг.), перыяд развіцця сістэмы моўнай адукацыі і лінгваметодыкі (1940–1980-я гг.), навейшы перыяд развіцця моўнай адукацыі і лінгваметодыкі ў Рэспубліцы Беларусь (канец XX ст. – пачатак XXI ст.). Роля К. М. Міцкевіча (Якуба Коласа) у станаўленні методыкі выкладання беларускай мовы. Актуальныя праблемы методыкі выкладання беларускай мовы на розных этапах. Найноўшыя навуковыя даследаванні ў галіне методыкі выкладання беларускай мовы ў пачатковых класах.

1.3. Заканамернасці засваення мовы і прынцыпы навучання

Сутнасць паняцця «заканамернасць засваення мовы». Заканамернасці засваення беларускай мовы як першай (роднай). Адметныя заканамернасці засваення беларускай мовы як другой. Агульнадыдактычныя прынцыпы навучання беларускай мове: навуковасці, сістэматычнасці і паслядоўнасці, свядомасці і актыўнасці, адзінства навучання, выхавання і развіцця, станоўчага эмацыянальнага фону, антрапалізацыі адукацыі і інш. Сутнасць паняцця «лінгвадыдактычны прынцып навучання». Лінгвадыдактычныя прынцыпы навучання беларускай мове: функцыянальна-камунікатыўнай накіраванасці навучання, уліку фактару бікультурнага развіцця дзіцяці, скіраванасці навучання на этнакультурнае асэнсаванне беларускай мовы, арыентацыі працэсу навучання на засваенне літаратурных норм, дыферэнцыяльна-сістэматычны прынцып засваення беларускай мовы як другой і інш.

1.4. Метады і прыёмы навучання беларускай мове ў пачатковых класах

Класіфікацыі метадаў навучання: паводле крыніцы перадачы і ўспрымання вучэбнай інфармацыі (славесныя, наглядныя, практычныя, сінтэтычнага характару і інш.), паводле логікі перадачы інфармацыі (індуктыўныя, дэдуктыўныя і інш.), паводле характару вучэбнай дзейнасці (рэпрадуктыўныя і праблемна-пошукавыя). Асноўныя метады навучання беларускай мове: моўны аналіз, моўны сінтэз (канструяванне), паведамленне настаўніка, гутарка, дыдактычная гульня, метады практыкаванняў, камунікатыўныя метады. Прыёмы навучання беларускай мове: супрацьпастаўленне, падстаноўка, замена, трансфармацыя, груповка, алгарытмізацыя і інш.

РАЗДЗЕЛ 2. БЕЛАРУСКАЯ МОВА ЯК ВУЧЭБНЫ ПРАДМЕТ У ПАЧАТКОВЫХ КЛАСАХ

2.1. Мэты і змест пачатковай моўнай адукацыі

Значэнне беларускай мовы ў сістэме агульнай сярэдняй адукацыі, у фарміраванні інтэлектуальна развітай асобы. Месца беларускай мовы ў тыпавых вучэбных планах устаноў агульнай сярэдняй адукацыі. Стратэгічная мэта моўнай адукацыі. Мэта і задачы навучання беларускай мове на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі. Крытэрыі, педагагічныя і лінгваметадычныя прынцыпы адбору зместу пачатковай моўнай адукацыі. Пераемнасць і перспектывнасць у выкладанні беларускай мовы.

Адукацыйны стандарт пачатковай адукацыі як аснова распрацоўкі вучэбна-праграмнай дакументацыі, арганізацыі працэсу моўнай адукацыі і ажыццяўлення кантролю яе якасці. Праграмы па беларускай мове для I ступені агульнай сярэдняй адукацыі: прынцыпы пабудовы, раздзелы, змест, патрабаванні да ведаў, уменняў і навыкаў навучэнцаў па гадах навучання. Вучэбна-метадычнае забеспячэнне працэсу моўнай адукацыі ў пачатковых класах.

2.2. Асаблівасці пабудовы курса беларускай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі з рускай мовай навучання і выхавання

Спецыфіка пабудовы праграм па беларускай мове для устаноў адукацыі з рускай мовай навучання і выхавання. Задачи вуснага курса, інтэграваны характар уступнага курса, маўленча-камунікатыўная і навучальна-моўная дзейнасць навучэнцаў пры вывучэнні раздзелаў «Гукі і літары», «Слова», «Сказ», «Тэкст». Стратэгіі авалодання другой мовай (імітацыя, звышгенералізацыя, перанос, аўтаматызацыя новых ведаў у практычнай

дзеінасці з акцэнтаваннем увагі на іх функцыянальнай значымасці і інш.) і камунікатыўныя стратэгіі (семантычнае і моўнае спрашчэнне, апора на вядомае, карэкціраванне выказвання і інш.), якія засвойваюцца навучэнцамі пачатковых класаў. Арганізацыя працы па папярэджанні інтэрферэнцыйных памылак.

2.3. Урок беларускай мовы

Індывідуальныя, групавыя, фронтальныя, парныя, класныя і пазакласныя, школьныя і пазашкольныя формы навучання беларускай мове.

Урокі беларускай мовы, іх тыпы і структурныя кампаненты, асаблівасці пабудовы ў залежнасці ад зместу, тэмы, этапаў навучання, падрыхтоўкі вучняў. Патрабаванні да ўрокаў беларускай мовы.

Наглядныя дапаможнікі, тэхнічныя і электронныя сродкі навучання, іх месца на ўроках беларускай мовы і прыёмы выкарыстання.

Арганізацыя паўтарэння на ўроках беларускай мовы. Сістэматычнасць паўтарэння з мэтай замацавання вывучанага і паглыблення ведаў вучняў. Спецыяльныя ўрокі падагульнення вывучанага матэрыялу, іх структура, змест, асаблівасці арганізацыі.

2.4. Кантрольна-ацэначная дзейнасць на ўроках беларускай мовы

Віды кантролю: па месцы ў працэсе навучання (папярэдні, паўрочны, тэматычны), па змесце (прагнастычны, пааперацыйны, кантроль па выніку), па суб'ектах кантрольна-ацэначнай дзейнасці (знешні кантроль аднакласнікамі (узаемакантроль і ўзаемаацэнка) або педагогам, рэфлексійны (самакантроль і самаацэнка)). Дыягностыка моўнага і маўленчага развіцця навучэнцаў як прадмет кантрольна-ацэначнай дзейнасці на ўроках беларускай мовы. Формы кантролю на ўроках беларускай мовы: вусны (фронтальнае, групавое, парнае, індывідуальнае апытанне), пісьмовы (самастойная работа, тэст, кантрольны дыктант, кантрольная работа).

Адукацыйная, стымулюючая, кантрольная і выхаваўчая функцыі ацэнкі на ўроках беларускай мовы. Ацэнка славесная і бальная. Асаблівасці арганізацыі безадзнакавага навучання на ўроках беларускай мовы ў 1–2 класах. Дзесяцібальная сістэма ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці навучэнцаў на ўроках беларускай мовы ў 3–4 класах.

Нормы ацэнкі вуснага адказу, навучальных пісьмовых работ (класных і дамашніх), кантрольных пісьмовых работ (кантрольнае спісванне, кантрольны дыктант, кантрольны дыктант з граматычным заданнем, кантрольны слоўнікавы дыктант, кантрольная работа па тэме, тэматычны рознаўзроўневы тэст).

РАЗДЕЛ 3. МЕТОДЫКА ВЫВУЧЭННЯ АСОБНЫХ ТЭМ ШКОЛЬНАГА КУРСА БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ё ПАЧАТКОВЫХ КЛАСАХ

3.1. Методыка вывучэння асноў фанетыкі і графікі

Адукацыйнае і практычнае значэнне вывучэння фанетыкі і графікі. Прыватнаметадычныя прынцыпы вывучэння фанетыкі і графікі (апора на фанематычны слых вучняў, разгляд гука ё марфеме, супастаўленне гукаў і літар). Задачы і змест вывучэння раздзела «Гукі і літары» ё 2 класе. Метады і прыёмы вывучэння фанетыкі і графікі. Методыка працы над гукамі, літарамі, складам, націскам. Развіццё ё навучэнцаў уменняў вызначаць гукавы і літарны склад слоў, распазнаваць галосныя і зычныя гукі, націскныя і ненаціскныя склады, парныя па цвёрдасці і мяккасці, звонкасці і глухасці зычныя гукі. Фарміраванне ё вучняў пачатковых класаў гукавога і графічнага вобразаў слоў, іх суаднясенне, высвятленне агульнага і адметнага. Знаёмства з алфавітам, фарміраванне ўмення карыстацца ім на практыцы.

Развіццё мыслення і маўлення дзяцей пры вывучэнні асноў фанетыкі і графікі. Развіццё ё вучняў фанематычных уменняў, выпрацоўка навыкаў літаратурнага вымаўлення. Арфаэпічныя і акцэнталагічныя памылкі, прычыны іх узнікнення, прыёмы і спосабы папярэджання і выпраўлення.

3.2. Методыка вывучэння элементаў лексікалогіі

Значэнне вывучэння элементаў лексікалогіі ё пачатковых класах. Прыватнаметадычныя прынцыпы вывучэння элементаў лексікалогіі (сістэмны, кантэкстны, лексіка-грамматычны, функцыянальна-семантычны, тэматычны). Задачы і змест вывучэння тэмы «Значэнне слова» ё пачатковых класах. Метады і прыёмы вывучэння элементаў лексікалогіі. Методыка знаёмства з адназначнымі і мнагазначнымі словамі, з прамым і пераносным значэннем слова, з сінонімамі, антонімамі. Выпрацоўка ўменняў карыстання тлумачальным слоўнікам. Папярэджанне інтэрферэнцыйных памылак вучняў пры знаёмстве з міжмоўнымі амонімамі. Умовы паспяховага засваення лексічнага матэрыялу і фарміравання лексічных навыкаў.

Узбагачэнне і актывізацыя слоўнікавага запасу, развіццё лагічнага мыслення навучэнцаў пры вывучэнні элементаў лексікалогіі.

3.3. Методыка вывучэння марфемнага складу слова і элементаў словаўтварэння

Значэнне вывучэння марфемнага складу слова ё пачатковых класах. Значэнне словаўтваральнай працы ва ўзбагачэнні слоўнікавага запасу навучэнцаў. Прыватнаметадычныя прынцыпы вывучэння марфемнага складу

слова (структурна-словаўтваральны, лексіка-словаўтваральны, матывацыйны).
Задачы і змест вывучэння тэмы «Склад слова» ў пачатковых класах.

Сістэма вывучэння марфемнага складу слова ў пачатковых класах: знаёмства вучняў з асаблівасцямі аднакаранёвых слоў і караня слова, з роляй прыставак, суфіксаў, канчатка; вызначэнне асновы слова; паглыбленне ведаў пра марфемны склад слова і элементы словаўтварэння ў сувязі з вывучэннем часцін мовы.

Метады і прыёмы вывучэння марфемнага складу слова. Марфемны разбор як сродак асэнсаванага ўсведамлення марфемнай структуры слова.

Выпрацоўка арфаграфічнага навыку на аснове засваення марфемнай будовы слова. Віды практыкаванняў для вывучэння марфемнай будовы слова і выпрацоўкі арфаграфічных навыкаў.

3.4. Методыка вывучэння марфалогіі

Значэнне вывучэння марфалогіі ў пачатковых класах. Прыватнаметадычныя прынцыпы вывучэння марфалогіі (лексіка-граматычны, парадыгматычны, марфалага-сінтаксічны).

Задачы і змест працы па вывучэнні часцін мовы ў пачатковых класах.

Сістэма вывучэння назоўніка ў пачатковых класах. Методыка азнаямлення вучняў з родам, лікам, склонам назоўнікаў. Знаёмства са скланеннем назоўнікаў. Засваенне склонавых пытанняў. Ужыванне прыназоўнікаў з назоўнікамі розных склонаў. Практычнае авалоданне формамі назоўнікаў першага, другога, трэцяга скланення. Развіццё маўлення і мыслення навучэнцаў пры вывучэнні назоўнікаў.

Сістэма вывучэння прыметніка ў 2–4 класах: фарміраванне паняцця «прыметнік», праца над катэгорыямі роду, ліку і склону прыметніка. Лексіка-стылістычная работа ў працэсе вывучэння прыметніка.

Сістэма вывучэння дзеяслова ў 2–4 класах: фарміраванне паняцця «дзеяслоў», азнаямленне вучняў з формамі часу дзеяслова, са змяненнем дзеясловаў па асобах і ліках; паняцце пра неазначальную форму дзеяслова, пра першае і другое спражэнні дзеясловаў. Развіццё маўлення вучняў у працэсе вывучэння дзеяслова.

Асаблівасці вывучэння займенніка ў пачатковых класах: практычнае выкарыстанне прыналежных і пыталых займеннікаў; знаёмства з асабовымі займеннікамі, асаблівасцямі іх змянення і ўжывання. Фарміраванне культуры маўлення навучэнцаў пры знаёмстве з асабовымі займеннікамі.

Методыка працы над прыназоўнікамі і злучнікамі ў пачатковых класах. Работа над усведамленнем вучнямі ролі прыназоўнікаў, іх семантыкі. Навучанне выкарыстанню ў маўленні граматычных канструкцый з прыназоўнікамі і злучнікамі.

Метады і прыёмы вывучэння марфалогіі. Выпрацоўка арфаграфічнага навыку пры вывучэнні часцін мовы.

3.5. Методыка навучання арфаграфіі

Задачы, змест, прынцыпы навучання арфаграфіі. Сутнасць арфаграфічнага навыку, умовы яго выпрацоўкі. Сутнасць і структура арфаграфічнага дзеяння. Выпрацоўка ўмення вызначаць арфаграфічную задачу. Паслядоўнасць вырашэння арфаграфічнай задачы.

Методыка працы над арфаграфічным правілам. Фарміраванне ў вучняў умення прымяняць арфаграфічныя правілы на пісьме, улічваць тэарэтычныя звесткі, атрыманыя пры вывучэнні фанетыкі, марфемнай будовы слова, граматыкі.

Прыёмы выпрацоўкі правапісных уменняў і навыкаў з улікам прыцыпаў сучаснай беларускай арфаграфіі, характару напісанняў, этапаў навучання. Роля зрокавых, слыхавых, кінестэзічных аналізатараў у фарміраванні арфаграфічных дзеянняў. Алгарытмізацыя ў навучанні арфаграфіі. Прыёмы і формы развіцця арфаграфічнай пільнасці.

Арфаграфічныя практыкаванні (розныя віды спісвання і дыктантаў, граматыка-арфаграфічны разбор, лексіка-арфаграфічныя практыкаванні), методыка іх правядзення. Праца з арфаграфічным слоўнікам.

Методыка вывучэння слоў з цяжкімі арфаграмамі (слоўнікавых слоў).

Тыпалогія і прычыны арфаграфічных памылак. Папярэджанне арфаграфічных памылак у пісьмовых працах навучэнцаў пачатковых класаў. Арганізацыя працы над арфаграфічнымі памылкамі.

3.6. Методыка вывучэння сінтаксісу і пунктуацыі ў пачатковых класах

Значэнне вывучэння сінтаксісу і пунктуацыі ў пачатковых класах. Прыватнаметадычныя прынцыпы вывучэння сінтаксісу і пунктуацыі (інтанацыйны, марфалага-сінтаксічны, сэнсавы, прынцып навучання пунктуацыі ва ўзаемасувязі з сінтаксісам). Задачы і змест вывучэння раздзела «Сказ» у пачатковых класах. Лінейна-канцэнтрычны прынцып падачы сінтаксічнага і пунктуацыйнага матэрыялу ў 2–4 класах. Методыка фарміравання ў вучняў асноўных сінтаксічных паняццяў (сказ, тыпы сказаў, будова сказа, сувязь слоў у сказе, галоўныя і даданыя члены сказа, аднародныя члены сказа). Методыка працы над пунктаграмамі. Умовы эфектыўнага засваення сінтаксічных і пунктуацыйных паняццяў. Метады і прыёмы вывучэння сінтаксісу і пунктуацыі. Сінтаксічны разбор як сродак асэнсаванага ўсведамлення структуры сказа. Месца камунікатыўных практыкаванняў у сістэме выпрацоўкі сінтаксічных і пунктуацыйных уменняў і навыкаў навучэнцаў.

ПАТРАБАВАННІ ДА КУРСАВОЙ РАБОТЫ

У сістэме прафесійнай падрыхтоўкі спецыялістаў важнае месца займае навукова-даследчая работа студэнтаў, у прыватнасці такая яе форма арганізацыі, як напісанне і абарона курсавой работы (курсавога праекта).

Курсавая работа ўяўляе сабой лагічна завершаны і аформлены ў выглядзе тэксту твор навукова-даследчага зместу, накіраваны на вырашэнне пэўных праблем і задач у галіне методыкі выкладання беларускай мовы.

Выкананне курсавой работы накіравана на дасягненне наступных задач:

- сістэматызацыя, абагульненне, замацаванне і паглыбленне тэарэтычных і практычных ведаў па методыцы выкладання беларускай мовы;

- удасканаленне навыкаў прымянення атрыманых ведаў для рашэння канкрэтных задач, а таксама навыкаў самастойнай работы з навуковай літаратурай і апрацоўкі вынікаў тэарэтычных і эксперыментальных даследаванняў.

Тэма курсавой работы зацвярджаецца на кафедры беларускага і рускага мовазнаўства факультэта пачатковай адукацыі, а заданне на яе выкананне афармляецца кіраўніком.

Курсавая работа павучэбнай дысцыпліне «Методыка выкладання беларускай мовы» павінна быць пісьменна набрана ў тэкставым рэдактары «Microsoft Word» (версія 6,0; 7,0 і далей) і раздрукавана на аркушах паперы фармата А4 (21,0 см х 29,7 см). Параметры друку: верхняе поле – 2,0 см, ніжняе – 2,0 см, левае – 3,0 см, правае – 1,5 см; шрыфт – TimesNewRoman; вышыня шрыфта – 14; чырвоны радок – 0,5–1,5 см; міжрадкавы інтэрвал – 1; выраўноўванне па шырыні.

Аб'ём курсавой работы павінен знаходзіцца ў межах 25–40 старонак тэксту, уключаючы ілюстрацыі, табліцы і спіс выкарыстанай літаратуры.

Кожную структурную частку – УВОДЗІНЫ, ГЛАВЫ, ЗАКЛЮЧЭННЕ, СПІС ЛІТАРАТУРЫ, ДАДАТАК – трэба пачынаць з новай старонкі.

Структура курсавой працы

Структура курсавой работы (курсавога праекта) павінна спрыяць раскрыццю выбранай тэмы і яе састаўных элементаў. Усе часткі курсавой работы (курсавога праекта) павінны быць узаемазвязаны і выкладзены ў лагічнай паслядоўнасці. Структура курсавой работы (курсавога праекта) уключае тытульны ліст, змест, уводзіны, асноўную частку, заключэнне, спіс выкарыстанай літаратуры, дадаткі.

На **тытульным лісце** пазначаюцца: поўная назва ўстановы адукацыі і назва кафедры, тэма, звесткі пра аўтара (факультэт, курс, прозвішча, імя, імя па бацьку), вучоная ступень і вучоная званне, прозвішча і ініцыялы навуковага кіраўніка; месца і год выканання працы.

Змест уяўляе сабой паслядоўны пералік пунктаў і падпунктаў курсавой работы (курсавога праекта). Усе загаловкі пачынаюцца з вялікай літары, кропкі не ставяцца. Пунктам *Уводзіны*, *Заклучэнне*, *Спіс выкарыстанай літаратуры* парадкавы нумар не прысвойваецца.

Уводзіны ўключаюць абгрунтаванне выбару тэмы, яе актуальнасці, вызначэнне мэты, задач, метадаў і базы даследавання, яго практычнай значнасці (кожная рубрыка пачынаецца з чырвонага радка, назва рубрыкі вылучаецца іншым шрыфтам ці падкрэсліваннем). Ва ўводзінах указваецца аб'ём працы: колькасць старонак, глаў, табліц, схем, малюнкаў, дадаткаў і выкарыстаных крыніц.

Пры абгрунтаванні выбару і *актуальнасці тэмы* даследавання неабходна звярнуць увагу на ступень яе вывучанасці (сцісла асвятліць гісторыю пытання) і сфармуляваць праблему (назваць тое, што трэба вывучыць).

Мэта даследавання – тое, што ў агульным выглядзе павінна быць дасягнута падчас працы. Мэта фармулюецца з выкарыстаннем дзеясловаў *абгрунтаваць ролю, раскрыць, паказаць, устанавіць, распрацаваць* і інш. *Задачы* вынікаюць з мэты і канкрэтызуюць яе. Для фармулёўкі задач выкарыстоўваюцца дзеясловы *вывучыць, вызначыць, выявіць, абагульніць, праверыць, апрабаваць* і г.д.

Метады даследавання вызначаюцца з улікам спецыфікі задач. Могуць быць выкарыстаны: *метады тэарэтычнага пошуку* – аналіз навуковай і метадычнай літаратуры; вывучэнне метадалагічных асноў метадыкі выкладання беларускай мовы ў пачатковых класах, вывучэнне гісторыі праблемы, аналіз і абагульненне матэрыялаў, атрыманых эмпірычным шляхам; *метады даследавання педагагічнага працэсу* – назіранне за працэсам навучання, вывучэнне пісьмовых прац, тэсціраванне, гутарка, апытанне, анкетаванне, аналіз дакументацыі; *эксперымент* – канстатуючы, навучальны; *метады матэматычнай статыстыкі* – сярэдні паказчык, рэгістрацыя, ранжыраванне і г.д.

База даследавання: указваецца вучэбная ўстанова (нумар школы, клас), дзе праводзілася даследаванне.

Практычная значнасць: акрэсліваецца, кім і калі могуць быць выкарыстаны матэрыялы, атрыманыя ў ходзе даследавання.

У **асноўнай частцы** вылучаюцца главы, якія пры неабходнасці падзяляюцца на параграфы (іх не трэба афармляць з новай старонкі). Змест структурных частак адпавядае пастаўленым мэце і задачам: разглядаецца гістарычны і тэарэтычны аспекты праблемы даследавання, прыводзіцца крытычны аналіз навуковай і метадычнай літаратуры, асноўныя тэарэтычныя палажэнні пацвярджаюцца адказамі вучняў, вытрымкамі з іх пісьмовых работ, фрагментамі ўрокаў, вынікамі эксперыменту, лічбавымі данымі. Пры напісанні глаў і параграфу даследчык павінен рабіць спасылкі на крыніцы, з якіх ён бярэ

матэрыял, а потым аналізуе яго. Спасылкі на літаратуру ў тэксце курсавой працы(курсавога праекта) афармляюцца ў квадратныя дужкі: [5] – спасылка на запіс у спісе літаратуры, [5, с.8] – спасылка з указаннем старонак працытаванай працы, [3; 5; 7] – спасылка на шэраг прац.

Заклучэнне можа быць прадстаўлена ў выглядзе абагульненых вывадаў па кожнай главе, дзе акрэсліваецца значэнне праведзенай працы для паляпшэння якасці навучання, даюцца практычныя рэкамендацыі, раскрываюцца далейшыя перспектывы даследавання тэмы.

Спіс выкарыстанай літаратуры падаецца ў алфавітным парадку і афармляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі «Інструкцыі па афармленні дысертацыі, аўтарэферата і публікацыі па тэме дысертацыі». У спіс уключаюцца ўсе крыніцы, выкарыстаныя ў ходзе даследавання (не менш за 20–25).

Дадаткі ўключаюць схемы, табліцы, дыяграмы, дадатковыя матэрыялы даследавання. Кожны дадатак афармляецца на асобных лістах і мае свой тэматычны загаловак. У правым верхнім вугле ўказваецца парадкавы нумар «Дадатак 1», «Дадатак 2». Нумарацыя старонак працягваецца ў ранейшым парадку.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
«Методыка выкладання беларускай мовы»
(дзённая форма атрымання адукацыі)

3 курс, 5 семестр

Нумар раздзела, тэмы, заняткаў	Назва раздзела, тэмы, заняткаў	Колькасць аўдыторных гадзін			КСР		Самастойная работа	Літарагура	Форма кантролю заняткаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Лабораторныя заняткі	Лекцыі	Практычныя заняткі			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Агульныя пытанні методыкі выкладання беларускай мовы	2	6			2	10		
1.1	Методыка выкладання беларускай мовы як навук	2	2				2	[1, 2]	Фронтальнае апытанне
1.2	Станаўленне і развіццё методыкі выкладання беларускай мовы					2	2	[1, 2]	Праверка канспектаў
1.3	Заканамернасці засваення мовы і прынцыпы навучання		2				4	[1, 2]	Фронтальнае апытанне
1.4	Метады і прыёмы навучання беларускай мове ў пачатковых класах		2				2	[1, 2]	Фронтальнае апытанне
2.	Беларуская мова як вучэбны прадмет у пачатковых класах		8	2	2		12		
2.1	Мэты і змест пачатковай моўнай адукацыі		2		2		2	[1, 2, 3]	Праверка канспектаў

2.2	Асаблівасці пабудовы курса беларускай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі з рускай мовай навучання і выхавання		2				4	[1, 2, 4, 7]	Фронтальнае апытанне
2.3	Урок беларускай мовы		2	2			4	[1, 2]	Праверка распрацаваных канспектаў урокаў па вучэбным прадмеце «Беларуская мова»
2.4	Кантрольна-ацэначная дзейнасць на ўроках беларускай мовы		2				2	[1, 2, 3]	Фронтальнае апытанне
3	Методыка вывучэння асобных тэм школьнага курса беларускай мовы ў пачатковых класах	12	12	4		4	24		
3.1	Методыка вывучэння асноў фанетыкі і графікі	2	2	2			4	[1, 2, 4]	Праверка распрацаваных канспектаў урокаў, дыдактычных гульняў па раздзеле «Гукі і літары»
3.2	Методыка вывучэння элементаў лексікалогіі	2	2				4	[1, 2, 5]	Праверка распрацаваных канспектаў урокаў, дыдактычных гульняў па

									тэме«Значэнне слова»
3.3	Методыка вывучэння марфемнага складу слова і элементаў словаўтварэння	2	2				4	[1, 2, 5, 6]	Праверка распрацаваных канспектаў урокаў, дыдактычных гульняў па тэме «Склад слова»
3.4	Методыка вывучэння марфалогіі	2	2	2		2	4	[1, 2, 5, 6]	Праверка распрацаваных канспектаў урокаў, дыдактычных гульняў па тэме «Часціны мовы»
3.5	Методыка навучання арфаграфіі	2	2			2	4	[1, 2, 5, 6]	Праверка распрацаваных арфаграфічных практыкаванняў
3.6	Методыка вывучэння сінтаксісу і пунктуацыі ў пачатковых класах	2	2				4	[1, 2, 4, 5, 6]	Праверка распрацаваных канспектаў урокаў, па раздзеле «Сказ»
	Усяго за семестр	14	26	6	2	6	46		экзамен

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
«Методыка выкладання беларускай мовы»
(завочная форма атрымання адукацыі, 5 гадоў навучання)

3 курс, 5 семестр

Нумар заняткаў	Раздзел, тэмы, заняткаў	Колькасць аўдыторных гадзін			Літаратура	Форма кантролю заняткаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Лабараторныя заняткі		
1	2	3	4	5	9	10
1.	Агульныя пытанні методыкі выкладання беларускай мовы					
1.1	Методыка выкладання беларускай мовы як навука	2			[1, 2]	Пісьмовае апытанне
2.	Беларуская мова як вучэбны прадмет у пачатковых класах					
2.1	Мэты і змест пачатковай моўнай адукацыі		2		[1, 2, 3]	Фронтальнае апытанне
3	Методыка вывучэння асобных тэм школьнага курса беларускай мовы ў пачатковых класах					
3.1	Методыка вывучэння асноў фанетыкі і графікі			2	[1, 2, 4]	Абмеркаванне вынікаў аналізу відэаўрока па раздзеле «Гукі і літары»
3.3	Методыка вывучэння марфемнага складу слова і		2		[1, 2, 5, 6]	Праверка

	элементаў словаўтварэння					распрацаваных канспектаў урокаў, дыдактычных гульняў па тэме «Склад слова»
3.4	Методыка вывучэння марфалогіі	2			[1, 2, 5, 6]	Пісьмовае апытанне
3.5	Методыка навучання арфаграфіі		2		[1, 2, 5, 6]	Праверка распрацаваных арфаграфічных практыкаванняў
3.6	Методыка вывучэння сінтаксісу і пунктуацыі ў пачатковых класах		2		[1, 2, 4, 5, 6]	Праверка распрацаваных канспектаў урокаў па раззеле «Сказ»
	Усяго за семестр	4	8	2		
3 курс, 6 семестр						
						экзамен

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
«Методыка выкладання беларускай мовы»
(завочная форма атрымання адукацыі, 3,5 гады навучання)

2 курс, 3 семестр

Нумар заняткаў	раздзела, тэмы, заняткаў	Колькасць аўдыторных гадзін			Літаратура	Форма кантролю заняткаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Лабараторныя заняткі		
1	2	3	4	5	9	10
1.	Агульныя пытанні методыкі выкладання беларускай мовы					
1.1	Методыка выкладання беларускай мовы як навука	2			[1, 2]	Пісьмовае апытанне
2.	Беларуская мова як вучэбны прадмет у пачатковых класах					
2.1	Мэты і змест пачатковай моўнай адукацыі		2		[1, 2, 3]	Фронтальнае апытанне
3	Методыка вывучэння асобных тэм школьнага курса беларускай мовы ў пачатковых класах					
3.1	Методыка вывучэння асноў фанетыкі і графікі			2	[1, 2, 4]	Абмеркаванне вынікаў аналізу відэаўрока па раздзеле «Гукі і літары»
3.4	Методыка вывучэння марфалогіі	2			[1, 2, 5, 6]	Пісьмовае апытанне
3.5	Методыка навучання арфаграфіі		2		[1, 2, 5, 6]	Праверка

						распрацаваных арфаграфічных практыкаванняў
	Усяго за семестр	4	4	2		
2 курс, 4 семестр						
						экзамен

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Методыка выкладання беларускай мовы і літаратурнага чытання ў пачатковых класах : вучэб. дапам. / Н. М. Антановіч [і інш.] ; пад рэд. М. Г. Яленскага. – Мінск : Выш. шк., 2020. – 264 с.

2. Методыкавыкладаннябеларускаймовы і літаратурнагачытання [Электроннырэсурс] : вучэб.-метад. комплекс па вучэб. дысцыпліне для спецыяльнасці 1-01 02 01 «Пачатковаяадукацыя» / склад.: В. І. Свірыдзенка, Н. М. Антановіч // Репозиторий БГПУ. – Рэжым доступу: <https://elib.bspu.by/handle/doc/2236>. – Дата доступу: 12.05.2022.

Дадатковая літаратура

3. Образовательный стандарт начального образования // Пачатк. навучанне: сям'я, дзіцячы сад, шк. – 2019. – № 2. – С. 3–15.

4. Свірыдзенка, В. І. Беларуская мова : план-канспект урокаў : 2 кл. / В. І. Свірыдзенка, Н. У. Антонова. – Мінск : Аверсэв, 2017. – 269 с.

5. Свірыдзенка, В. І. Беларуская мова ў 3 класе : вучэб.-метад. дапам. для настаўнікаў устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / В. І. Свірыдзенка. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2018. – 239 с.

6. Свірыдзенка, В. І. Беларуская мова ў 4 класе : вучэб.-метад. дапам. для настаўнікаў устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / В. І. Свірыдзенка. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – 224 с.

7. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне маўленчай культуры білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў: тэорыя і практыка : манаграфія / В. І. Свірыдзенка. – Мінск : Беларус. дзярж. пед. ун-т, 2019. – 280 с.

РЭКАМЕНДАВАНЫЯ ФОРМЫ І МЕТАДЫ НАВУЧАННЯ

Асноўнымі метадамі навучання, якія спрыяюць уключэнню студэнтаў у пошук і творчую перапрацоўку ведаў, набыццё вопыту самастойнага рашэння разнастайных задач, з'яўляюцца: метады праблемнага навучання (рашэнне праблемных задач, аналіз педагагічных сітуацый, аналіз відэафрагментаў урокаў), інтэрактыўныя метады (распрацоўка план-канспектаў урокаў, правядзенне фрагментаў урокаў, выкананне практыкаарыентаваных заданняў), камунікатыўныя метады (дыскусіі, вучэбныя дэбаты і іншыя інтэрактыўныя формы і метады), практычныя метады (курсавое праектаванне).

Пералічаныя метады патрабуюць шырокага выкарыстання групавых, парных і індывідуальных форм навучання.

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДАВАННЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для дыягностыкі кампетэнцый, выяўлення вучэбных дасягненняў студэнтаў пры прамежкавым і выніковым ацэньванні рэкамендуецца выкарыстоўваць:

- тэсты і тэставыя заданні (у тым ліку ў сістэме Moodle);
- комплексныя кантрольныя работы з рознаўзроўневымі і практыкаарыентаванымі заданнямі;
- экзамен.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Самастойная работа з'яўляецца спецыфічным педагагічным сродкам арганізацыі і кіравання самастойнай дзейнасцю студэнтаў у вучэбным працэсе. Самастойная работа студэнтаў (СРС) фарміруе гатоўнасць да самаадукацыі, павышэння кваліфікацыі, рыхтуе базу для непарыўнай адукацыі.

Пры вывучэнні дысцыпліны рэкамендуецца выкарыстоўваць наступныя формы самастойнай работы студэнтаў:

- падбор і аналіз навукова-метадычнай літаратуры па тэме заняткаў;
- аналіз праграм, падручнікаў і метадычных дапаможнікаў;
- распрацоўку і складанне схем, табліц, сродкаў нагляднасці;
- распрацоўку планаў-канспектаў урокаў, фрагментаў урокаў;
- падбор дыдактычнага матэрыялу па прапанаваных тэмах.

Патрабаванні да выканання самастойнай работы студэнтаў

№ п/п	Назва тэмы, раздэла	Колькасць гадзін на СРС	Заданне	Форма выканання
1.	Методыка выкладання беларускай мовы як навука	2	На аснове аналізу метадычнай літаратуры скласці тэзаурус асноўных паняццяў і катэгорый лінгваметодыкі.	пісьмовая
2.	Станаўленне і развіццё методыкі выкладання беларускай мовы	2	На аснове аналізу тэматыкі дысертацыйных даследаванняў па методыцы выкладання беларускай мовы ў пачатковых класах(пачатак ХХІ ст.) вызначыць актуальныя праблемы беларускай лінгваметодыкі.	вусная
3.	Заканамернасці засваення мовы і прынцыпы навучання	4	Скласці схему «Заканамернасці засваення беларускай мовы». Скласці схему «Прынцыпы навучання беларускай мове».	пісьмовая пісьмовая
4.	Метады і прыёмы навучання беларускай мове	2	Распрацаваць фрагмент урока з выкарыстаннем метаду моўнага канструявання.	пісьмовая
5.	Мэты і змест пачатковай моўнай адукацыі	2	Прааналізаваць вучэбныя праграмы па беларускай мове для пачатковых класаў; вылучыць і закласіфікаваць мэту, задачы і зместавыя лініі пачатковай моўнай адукацыі. Ахарактарызаваць асноўныя кампа-	

			ненты ВМК па беларускай мове.	пісьмовая
6.	Асаблівасці пабудовы курса беларускай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі з рускай мовай навучання і выхавання	4	Распрацаваць план-канспект урока па тэме «Назоўнікі, лік якіх не супадае ў рускай і беларускай мовах». Распрацаваць план-канспект урока па тэме «Назоўнікі, лік якіх не супадае ў рускай і беларускай мовах».	пісьмовая пісьмовая
7.	Урок беларускай мовы	4	Скласці схему «Асноўныя тыпы урокаў беларускай мовы». Прааналізаваць навукова-метадычныя часопісы «Пачатковая школа», «Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа» за апошнія два гады, заканспектаваць узорныя аўтарскія ўрокі па беларускай мове, якія сустрэліся ў часопісах.	пісьмовая пісьмовая
8.	Кантрольна-ацэначная дзейнасць на ўроках беларускай мовы	2	Пазнаёміцца з нормамі ацэнкі вуснага адказу, навучальных пісьмовых работ (класных і дамашніх), кантрольных пісьмовых работ навучэнцаў пачатковых класаў; падрыхтаваць паведамленне з мультымедычнай прэзентацыяй.	вусная
9.	Методыка	4	Прааналізаваць раз-	

	вывучэння асноў фанетыкі і графікі		дзел вучэбнай праграмы па беларускай мове «Гукі і літары», вызначыць патрабаванні да ведаў, уменняў і навыкаў навучэнцаў, якія фарміруюцца пры вывучэнні раздзела. Распрацаваць план-канспект урока па тэме «Галосныя гукі [о], [э] – [а]. Правапіс слоў з літарамі о,э – а».	вусная пісьмовая
10.	Методыка вывучэння элементаў лексікалогіі	4	Прааналізаваць тэму вучэбнай праграмы па беларускай мове «Значэнне слова», вызначыць патрабаванні да ведаў, уменняў і навыкаў навучэнцаў, якія фарміруюцца пры яе вывучэнні. Распрацаваць план-канспект урока па тэме «Сінонімы».	вусная пісьмовая
11.	Методыка вывучэння марфемнага складу слова і элементаў словаўтварэння	4	Прааналізаваць тэму вучэбнай праграмы па беларускай мове «Склад слова», вызначыць патрабаванні да ведаў, уменняў і навыкаў навучэнцаў, якія фарміруюцца пры яе вывучэнні. Распрацаваць план-канспект урока беларускай мовы па тэме «Суфікс».	вусная пісьмовая

12.	Методыка вывучэння марфалогіі	4	Прааналізаваць тэму вучэбнай праграмы пабеларускай мове «Часціны мовы», вызначыць патрабаванні да ведаў, уменняў і навыкаў навучэнцаў, якія фарміруюцца пры яе вывучэнні. Распрацаваць план-канспект урока па тэме «Займеннік як часціна мовы».	вусная пісьмовая
13.	Методыка навучання арфаграфіі	4	На аснове аналізу метадычнай літаратуры ахарактарызаваць розныя віды дыктантаў. Распрацаваць план-канспект урока правядзення кантрольнага дыктанта ў 3 класе.	вусная пісьмовая
14.	Методыка вывучэння сінтаксісу і пунктуацыі ў пачатковых класах	4	Прааналізаваць раздзел вучэбнай праграмы па беларускай мове «Сказ», вызначыць патрабаванні да ведаў, уменняў і навыкаў навучэнцаў, якія фарміруюцца пры вывучэнні раздзела. Распрацаваць план-канспект урока па тэме «Аднародныя члены сказа».	вусная пісьмовая

Прыкладны пералік заданняў кіруемай самастойнай работы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне

Лекцыйныя заняткі:

Тэма: Мэты і змест пачатковай моўнай адукацыі

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне)

На аснове вывучэння метадычнай літаратуры і нарматыўных дакументаў падрыхтаваць канспект лекцыі, у якім асвятліць наступныя пытанні:

- значэнне беларускай мовы ў сістэме агульнай сярэдняй адукацыі;
- месца беларускай мовы ў тыпавых вучэбных планах устаноў агульнай сярэдняй адукацыі;
- стратэгічная мэтамоўнай адукацыі;
- крытэрыі, педагогічныя і лінгваметадычныя прынцыпы адбору зместу пачатковай моўнай адукацыі;
- пераемнасць і перспектывы насць у выкладанні беларускай мовы;
- адукацыйны стандарт пачатковай адукацыі як асновараспрацоўкі вучэбна-праграмачнай дакументацыі, арганізацыі працэсу моўнай адукацыі і ажыццяўлення кантролю яе якасці.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз)

На аснове вывучэння метадычнай літаратуры і нарматыўных дакументаў падрыхтаваць канспект лекцыі па адзначаных вышэй пытаннях.

Прааналізаваць стандарт пачатковай адукацыі і зрабіць канспект, у якім асвятліць наступныя пытанні:

- асноўныя патрабаванні да арганізацыі адукацыйнага працэсу пры вывучэнні вучэбнага прадмета «Беларуская мова»;
- асобныя і метапрадметныя патрабаванні да вынікаў асваення зместу адукацыйнай праграмы пачатковай адукацыі;
- прадметныя патрабаванні да вынікаў асваення зместу адукацыйнай праграмы пачатковай адукацыі па вучэбным прадмеце «Беларуская мова».

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка)

На аснове вывучэння метадычнай літаратуры і нарматыўных дакументаў падрыхтаваць канспект лекцыі, зрабіць аналіз стандарту пачатковай адукацыі па адзначаных вышэй пытаннях. Параўнаць змест стандарту пачатковай адукацыі і вучэбнай праграмы па вучэбным прадмеце «Беларуская мова»; адзначыць, якія раздзелы адукацыйнага стандарту знаходзяць адлюстраванне ў кожным раздзеле вучэбнай праграмы.

Практычныя заняткі:

Тэма: **Станаўленне і развіццё метадыкі выкладання беларускай мовы**

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне)

Пазнаёміцца з «Другім чытаннем для дзяцей беларусаў» Я. Коласа, вызначыць тэматыку твораў, заканспектаваць 3 творы.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз)

Пазнаёміцца з «Метадыкай роднай мовы» Я. Коласа, зрабіць канспект (асноўныя раздзелы, важныя палажэнні кожнага раздзела).

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка)

Пазнаёміцца з апошнімі навуковымі даследаваннямі ў галіне навучання малодшых школьнікаў беларускай мове і на гэтай аснове падрыхтаваць паведамленне па адным з актуальных пытанняў метадыкі выкладання беларускай мовы.

Тэма: **Метадыка вывучэння марфалогіі**

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне)

Прааналізаваць праграмы па беларускай мове для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання, адзначыць у канспектах, як падаецца матэрыял па марфалогіі па гадах навучання (2-4 класы).

Узровень 2 (прымяненне, аналіз)

Прааналізаваць відэазапіс фрагмента ўрока па тэме «Часціны мовы», змешчанага на <https://eior.by/> (тэма ўрока вызначаецца індывідуальна для кожнага студэнта). Падрыхтаваць уласныя нагляднасць, займальны дыдактычны матэрыял да прааналізаванага ўрока.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка)

Падрыхтаваць канспекты ўрокаў і паведамленні па групах.

1 група: Як пазнаёміць навучэнцаў 3 класа з родам назоўнікаў, навучэнцаў 4 класа – са скланеннем? Распрацаваць фрагменты ўрокаў па гэтых тэмах, падрыхтавацца да іх правядзення на занятках.

Скласці анатацыі артыкулаў па тэме «Назоўнік», апублікаваных у часопісах «Пачатковае навучанне», «Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа» за апошнія 5 гадоў.

2 група: Як арганізаваць вывучэнне тэмы «Змяненне прыметнікаў па родах» у 3 класе? Як пазнаёміць навучэнцаў 4 класа са скланеннем прыметнікаў?

Распрацаваць фрагменты ўрокаў па гэтых тэмах, падрыхтавацца да іх правядзення на занятках.

Скласці анатацыі артыкулаў па тэме «Прыметнік», апублікаваных у часопісах «Пачатковае навучанне», «Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа» за апошнія 5 гадоў.

3 група: Як арганізаваць знаёмства з часам дзеясловаў у 3 класе? Як пазнаёміць навучэнцаў з сутнасцю спражэння дзеяслова? Якую часціну мовы мэтазгодна папярэдне паўтарыць? Чаму? Распрацаваць фрагменты ўрокаў па тэмах «Час дзеясловаў», «Змяненне дзеясловаў цяперашняга і будучага часу па асобах і ліках (спражэнне)», падрыхтавацца да іх правядзення на занятках.

Скласці анатацыі артыкулаў па тэме «Дзеяслоў», апублікаваных у часопісах «Пачатковае навучанне», «Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа» за апошнія 5 гадоў.

Тэма: **Методыка навучання арфаграфіі**

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне)

На аснове аналізу праграм па беларускай мове для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання вызначыць змест працы па арфаграфіі ў 2–4 класах.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз)

На аснове аналізу праграм па беларускай мове для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання вызначыць змест працы па арфаграфіі ў 2–4 класах.

Заканспектаваць пералік слоўнікавых слоў, якія засвойваюцца вучнямі ў 2–4 класах (з указаннем класа і ўстановы адукацыі), размеркаваўшы іх па наступных групах:

- словы з неправаемамі арфаграмамі;
- словы з цяжка праваемамі арфаграмамі;
- словы з арфаграмамі, якія не вывучаюцца ў пачатковых класах.

Распрацаваць сваю сістэму заданняў і падрыхтаваць нагляднасць для засваення правапісу аднаго са слоўнікавых слоў (слоўнікавае слова вызначаецца індывідуальна для кожнага студэнта).

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка)

На аснове аналізу праграм па беларускай мове для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання вызначыць змест працы па арфаграфіі ў 2–4 класах. Распрацаваць сваю сістэму практыкаванняў для засваення адной з арфаграм, якія засвойваюцца навучэнцамі пачатковых класаў. Распрацаваць алгарытм выбару правільнага напісання і зрабіць адпаведную нагляднасць для прад'яўлення гэтага алгарытму навучэнцам на ўроку.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстанавы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
«Беларуская мова»	Беларускага і рускага мовазнаўства	Змест праграмы ўзгоднены на стадыі распрацоўкі	Праатакол № 1 ад 29.08.2022 г.
«Методыка развіцця маўлення»			
«Методыка выкладання рускай мовы»			
«Методыка выкладання літаратурнага чытання»			
«Методыка навучання грамаце і каліграфія»			